

Virkeät sanomalehtemme, Oulun muiden mukana, tarttuivat usein hanakasti vanhoihin-kin asioihin ja tapahtumiin, kun vain niiden esillekaivamiseen liittyy vähänkin jännitystä. Lehti, jolle yleensä kelpaa uutiseksi vain edellispäivän tapahtuma, saattaa väpistä monelle palstalle tapahtuman satojen vuosien takaa. Näin tapahtui mennä kesänä, kun historiantutkijat sukselivat Perämeren pohjaan Hailuodon edustalla ja toivat päivänvaloon Maria Sofia-nimiseksi oletetusta purjelai-vasta löydettyjä esineitä. Lehdistä oli luettavissa jännittäviä juttuja oletetuista aarteista, samoin selostuksia jo ennen tätä "virallista" löytämistä talteenotetuista esinelöydöistä, mutta ei, kumma kyllä, selvitystä siitä, että eräs henkilö oli jo aikoja sitten korjannut huostaansa "aarten". Minkä tosiaan luotolaiset kyllä tuntuivat tietäneen. "Maria Sofia" oli jokseenkin tyhjä, mutta tyhjillään kai nämä laivat eivät näitä vesiä purjehtineet!

"Maria Sofiasta" löydettyjä esineitä on nyt näytteillä Aino-laan Oulun päiväksi järjestetys-sä museomme erikoisnäyttelyssä.

Ainolan näyttelyn varsinaise-na erikoisuutena voitaneen kuitenkin pitää Sandmanin Kallen löytämää ahkiota, joka on Oulun vanhin puuesinelöytö, virallinen ajoitus 470 ± (plus/miinus) 110 vuotta. Tämä löydös taas on esimerkki siitä mitenkä merkittä-

vä esinelöytö saattaa jäädä aluksi kokonaan vailla julkista huomiota. Puheenaoleva esine, josta tässä käytän nimitystä ahkiojännös, työntyi talvipäivän valoon jo 1970. Eräiden historian miesten ja muinaistutkijain käsityksen mukaan löytöä voitiin ilman muuta pitää vähintään erikoisena. Silti löydöstä mainittiin ensimmäisen kerran vasta talvella 1972, jolloin US:n Oulun-toimittaja Heliä Sillanpää, jutusta Helsingissä käydessään kuultuaan (!), tunkihen asialle ja teki lehteensä etusivun jutun. Pari vuotta sinne tai tänne ei toimi vanhenna asiaa, kun on kysymys 500 vuodesta!

Kumma kyllä, yksikään Oulun sanomalehdistä ei lainannut US:ea, niin että aikakauslehti Kallio sai kaikessa rauhassa tehdä ahkiolöydöstä oman erikoisartikkelinsa. Niinpä Oulun Kallion n:ossa 3 syksyn korvalla 1972 komeasti otsikoitiin: AMATOORIN LÖYTÖ — Oulun vanhin puuesine 500-vuotias ahkiojännös. Artikkelin alkusitaatis-sa todetaan, että esine oli konservoinnin ja C 14-ajituksen jälkeen lähetetty Pohjois-Pohjanmaan Museolle. Ahkion iäksi oli todettu tuo 470 ± 110 vuotta, joten se oli peräisin 1400-luvun lopulta. Museon pöytäkirjasta oli jo tuolloin luettavissa, että työnjohtaja Karl Sandmanin löydöstä oli suunniteltu laadittavaksi rekonstruktio, joka oli tarkoitus asettaa näytteille kaupungin vanhimpaan historiaan liittyvien esineiden kanssa. Näin on nyt tapahtunut.

Muistan hyvin sen talvipäivän, jona Sandmanin Kallen eivätkä katse osui keppiin, puupalaseen, josta tämä kaikki alkoi.

Oltiin siinä syvässä kaivannossa, joka oli jätetty Oulun lääninhallituksen uudisrakennuksen ja maanmittauskonttorin pysty-suoraan leikatun maaseinämän väliin koko hallituksen rakennusajaksi. Sitä poikkileikkausta oli kiintoisa amatöörinkin tutkia, sillä oltiinhan taatusti paikalla, joka kuului Oulun asutushistorian vanhimpiin. Ohitse virtaavan nyt vaatimattoman Kallisenvirran kautta oli kaukaisina aikoina kulkenut niin ylimaihin pyrkivien kuin sieltä laskeutuneidenkin venemiesten taival. Näin oli kierretty vuolas koski. Mutta olipa siitä kuljettu talvelakin, lylä lykkien, ahkiota perässä kiskoan...

En rupea tässä sen enempää ranoimaan, toteanpahan vain, että Kalle Sandman ei jättänyt keppiä siihen, jäätyneeseen törmään. Mutta ennen kuin puupala muuttui ahkioksi (luultiin aluksi kaivettavan venettä), tarvittiin kymmeniä työntunteja, sunnuntaillisia ylytyöntunteja ilman penninkään palkkaa, palkkiona ainoastaan tunne ja tieto siitä, että jos antoi periksi, peli oli menetetty, eikä kukaan toinenkaan voisi enää löytöä pelastaa. Tämä oululainen ystävämme Kalle Sandman osoittautui ainutlaatuisen sitkeäksi ja kekseliääksi veikoksi, ja kun historiantutkijat ja geologitkin häntä vielä yllyttivät, niin tuloksena oli se, mikä nyt vihdoinkin on suinkaan liian myöhään, on nähtävämme Ainolassa. Sandman otti työn aikana suuren määrän valokuvia ja teki muistintuotoja. Niinpä hän nyt on museon toimeksiannosta ja vt. museonjohtaja Aulis Forssin tukemana rekonstruoitu löytösä, joka tiettävästi on vanhin Oulun maaperältä löydetty puuesine.